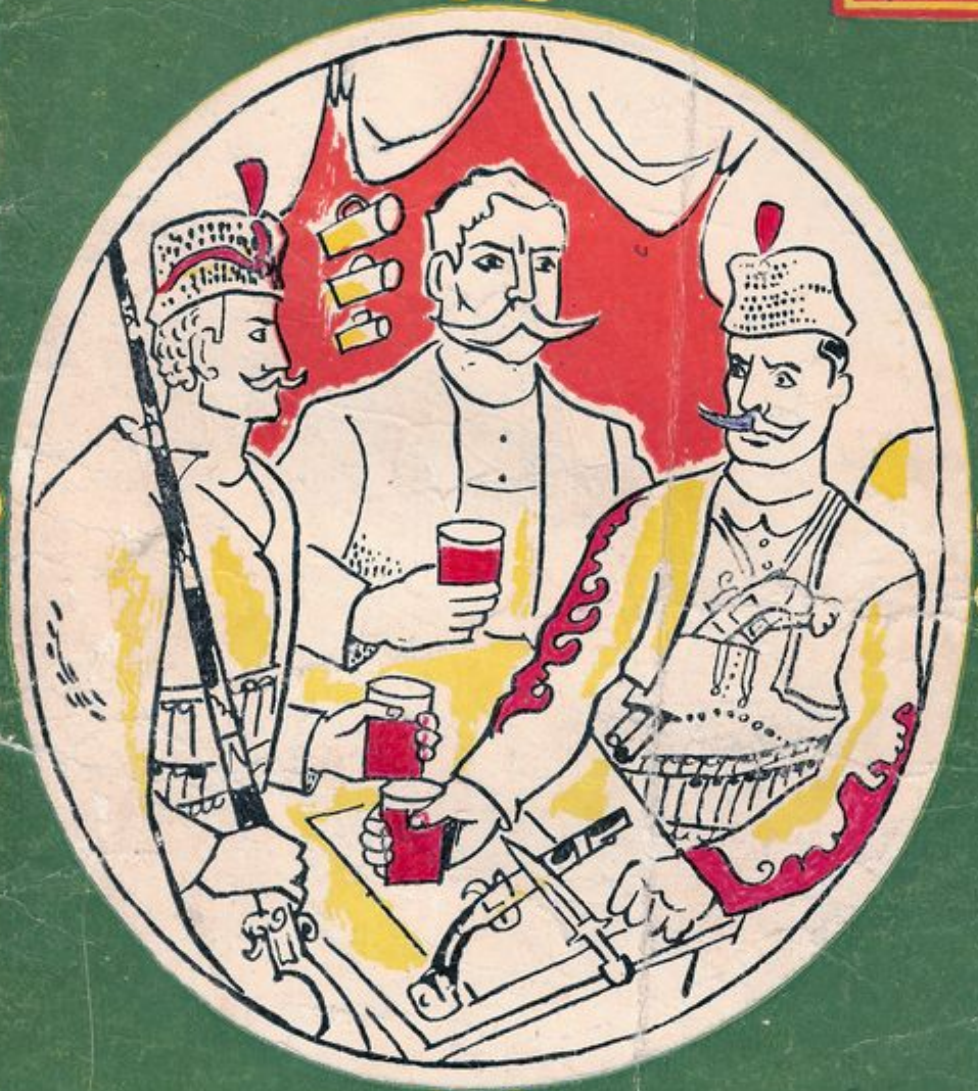

И В А Н В А З О В

ЕПОПЕЯ НА ЗАБРАВЕНИТЕ

НАРОДНА МЛАДЕЖ

Иван Вазов

Левски

Манастирът тесен за мойта душа е.
Кога човек дойде тук да се покае,
трябва да забрави греховния мир,
да бяга съблазни и да търси мир.
Мойта съвест инак днеска ми говори.
Това расо черно, що нося отгоре,
не ме помирява с тия небеса
и когато в храма дигна си гласа
химн да пея богу, да получа раят,
мисля, че той слуша тия, що ридаят
в тоя дол плачевни, живот нестърпим.
И мойта молитва се губи кат дим,
и господ сърдит си затуля ухото
на светата песен и херувикото¹.

Мисля, че вратата на небесний рай
на къде изглеждат никой ги не знай,
че не таз килия извожда нататък,
че из света шумен пътят е по-кратък,
че сълзите чисти, че вдовишкий плач,
че потът почтенний на простий орач,
че благата дума, че правото дело,
че светата правда, изказана смело,
че ръката братска, без гордост, без вик
подадена скришно на някой клетник,
са много по-мили на господа вишни
от всичките химни и тропари² лишни.

Мисля, че човекът, тук на тоя свят
има един ближен, има един брат,
от кои се с клетва монахът отказа,
че цел по-висока Бог ни тук показва,
че не с това расо и не с таз брада
мога да отмахна някоя беда
от оня, що страда; мисля, че канонът
мъчно ще направи да замлъкне стонът;

1. Църковна песен.

2. Църковна песен за някой светец, която се пее на неговия празник.

че ближний ми има нужда не в молитва,
а в съвет и помощ, когато залитва;
мисля ази още, че овчарят същ
с овцете живее, на пек и на дъжд,
и че моите братя търпят иго страшно,
а аз нямам нищо, и че туй е гряшно,
и че ще е харно да оставя веч
таз ограда тиха, от света далеч,
и да кажа тайно две-три думи нови
на онез, що влачат тежките окови.
Рече и излезе.

Девет годин той

скита се бездомен, без сън, без покой,
под вънкашност чужда и под име ново
и с сърце порасло и за кръст готово,
и носи съзнание, крепост, светлина
на робите слепи в робската страна.
Думите му бяха и прости и кратки,
пълни с упование и надежди сладки.
Говореше често за бунт, за борба,
кат за една ближна обща веселба,
часът на която беше неизвестен;
изпитваше кой е сърцат, сиреч честен,
участник да стане във подвига свят;
всяк един слушател беше му и брат.
В бъдещето тъмно той гледаше ясно.
Той любеше своето отечество красно.
Той беше скиталец и кат дете прост
и като отшелник живееше в пост.
Горите, полята познати му бяха;
всичките пътеки кракът му видяха,
пустинята знайше неговия глас,
хижата го знайше и на всеки час
вратата ѝ за него отворена беше.
Той се не боеше, под небето спеше,
ходеше замислен, сам-си без другар.
Тая заран млад е, довечера стар,

одеве търговец, сега просяк дрипав,
кога беше нужно – хром, и сляп, и клипав;
днес в селото глухо, утре в някой град
говореше тайно за ближний преврат,
за бунт, за свобода, за смъртта, за гробът,
и че време веч е да въстане робът;
че щастлив е оня, който дигне пръв
народното знаме и пролее кръв,
и че трябва твърдост, кураж, постоянство,
че страхът е подлост, гордостта – пианство,
че равни сме всички в големия час –
той внасяше бодрост в народната сваят.

И всякоя възраст, класа, пол, занятие
зимаше участие в това предприятие;
богатий с парите, сюрмахът с трудът,
момите с иглата, учений с умът,
а той беден, гол, бос, лишен от имотът,
за да е полезен дал си бе животът!

Той беше безстрашлив. Той беше готов
сто пъти да умре на кръста Христов,
да гори, кат Хуса или кат Симона
за правдата свята да мре под триона.
Смъртта бе за него и приятел и брат,
зашил беше тайно в ръкава си яд,
на кръста му вярно оръжъе висеше,
за да бъде страшен, кога нужда беше.
Той не знайше отдих, ни мир, нито сън,
обърнал се беше не дух, на огън.
Думата си цяла лейше в едно слово,
появгва чело си мръщеше сурово,
и там се четеше и укор и гняв,
и душа упорна, и железен нрав.

Той беше невидим, фантом, или сянка.
Озове се в черква, мерне се в седянка.
Покаже се, скрий се без знак и без след,
навсякъде гонен, всякъде приет.

Веднъж във събрание едно многобройно
той влезна внезапно, поздрави спокойно,
и лепна плесница на един подлец,
и излезе тихо из малкий градец.
Името му беше знак зарад тревога,
властта беше вредом невидима, строга,
обсаждаше двайсет града изведнъж,
да улови тоя демон вездесъщ.
От лице му мрачно всички се бояха,
селяните прости светец го зовяха
и сбрани, сдушени във тайни места
слушаха със трепет, с зяпнали уста
неговото слово сладко и опасно,
И тям на душата ставаше по-ясно.

.....

.....

И семето чудно падаше в сърцата
и бързо растеше за жътва богата.

Той биде предаден, и от един поп!
Тоя мръсен червяк, тоя низък роб,
тоз позор за Бога, туй пятно на храма
Дякона погуби чрез черна измама!
Тоз човек безстиден със ниско чело,
пратен на земята не се знай защо,
тоз издайник грозен и божий служител,
който тая титла без срам бе похитил,
на кого устата, пълни с яд и злост,
изрекоха подло: „Фанете тогоз!“
На кого ръката не благословия,
а издайство сърши, и гръм не строши я,
и чието име не ще спомена
от страх мойта песен да не оскверна,
и кого родила една майка луда,
който равен в адът има само Юда
фърли в плач и жалост цял народ тогаз!
И тоз човек йоще живеи между нас!

Окован и кървав, във тъмница ръгнат,

Апостолът беше на мъки подвъргнат
ужасни. Напразно! Те нямаха власт
над таз душа яка. Ни вопъл, ни глас,
ни молба, ни клетва, ни болно стенанье
не издаде в мрака туй гордо страданье!
Смъртта беше близко, но страхът далеч.
И той не пошушна предателска реч.
И на вси въпроси – грозно изпитанье –
един ответ даде и едно мълчанье
и казваше: „Аз съм Левски! Ей ме на!“
И никое име той не спомена.

Но тиранът люти да убий духът
една заран Левски осъди на смърт!
Царете, тълпата, мръсните тирани
да могат задуши гордото съзнание,
гласът, който вика, мисълта, що грей,
истината вечна, що вечно живеи,
измислиха всякой по една секира
да уморят всичко, дето не умира:
зарад Прометея стръмната скала,
ядът за Сократа с клеветата зла,
синджир за Коломба, кладата за Хуса,
кръста на Голгота за кроткий Исуса –
и по тоя начин най-грозний конец
в бъдещето става най-сяен венец.

Той биде обесен.

О, бесило славно!

По срам и по блясък ти си с кръста равно!
Под теб ний видяхме, уви, да висят
много скъпи жертви и да се тресят
и вятърът южни с тях да си играе,
и тиранът весел с тях да се ругае.
О, бесило славно! Теб те освети
смъртта на геройте. Свещено си ти.
Ти белег си страшен и знак за свобода,

за коя под тебе гинеше народа,
и лъвът, и храбрий: и смъртта до днес
под тебе, бесило, правеше ни чест.
Защото подлецът, шпионът, мръсникът
в ония дни мрачни, що „робство“ се викат,
умираха мирни на свойто легло
с продадена съвест, с позор на чело,
и смъртта на тебе, о, бесилко свята,
бе не срам, а слава нова на земята
и връх, от където виждаше духът
към безсмъртието по-прекия път!

1881

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Мартин Митов и Калина Григорова
Ползван източник: „Иван Вазов – Събрани съчинения, т. I – Лирика“, под
редакцията на Георги Цанев, „Български писател“, С. 1955

Публикация:
Иван Вазов
Епопея на забравените
Поеми

Редактор Георги Константинов
Корица, титулка и илюстрации от Тодор Цонев
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Недялка Труфева
Дадена за печат на 5. X. 1961 г.
Излязла от печат на 28. II. 1962 г.
Поръчка № 19. Тираж 35000. Формат 1/32 34/108 Печатни коли 3
„Народна младеж“ – издателство на ЦК на ДКМС
Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“
София 1962

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3849>]